

Образац за социјални и еколошки преглед (Образац 2021 SESP)

Информације о пројекту

Информације о пројекту	
1. Назив пројекта	“Повећавање климатски отпорног управљања ризицима од поплава у Босни и Херцеговини“
2. Број пројекта (тј. Атлас ID пројекта, PIMS+)	PIMS 6360
3. Локација (глобално/регија/држава)	Босна и Херцеговина
4. Фаза пројекта (припрема или имплементација)	Приједлог
5. Датум	Јули/српањ 2023.

Дио А. Интегрисање принципа програмирања за јачање друштвене и еколошке одрживости

ПИТАЊЕ 1. На који начин пројекат интегрише опште принципе програмирања у циљу јачања друштвене и еколошке одрживости?

Укратко опишите у наставку на који начин пројекат укључује приступ који се заснива на људским правима

Овај пројекат надограђује постојећи пројекат који UNDP имплементира у Босни и Херцеговини, „Трансфер технологије за климатски отпорно управљање поплавама у сливу ријеке Врбас“. Пројекат се бави све већом рањивошћу заједница и њихове егзистенције на појачане хидрометеоролошке катастрофе везане за поплаве изазване климатским промјенама и у потпуности омогућава побољшање животне средине као „кључног предувјета за развој и уживање људских права.“¹⁾ Будући да су проблеми климатских промјена глобално препознати као главна пријетња људским правима, пројекат који се бави климатским промјенама пружа низ директних и индиректних импликација за ефективно уживање људских права.

Генерално, пројекат ће пружити техничку помоћ како би се осигурало да се управљање ризицима од поплава подузима на интегрисан начин који осигурава животе, егзистенцију и имовину најугроженијих људи у БиХ и смањује њихову подложност ризику од поплава узрокованим климатским промјенама за суочавање с којима имају на располагању ограничене механизме. То укључује повећано генерирање и кориштење климатских података за смањење рањивости на катастрофе повезане с поплавама, узимајући у обзир информације о опасности од поплава, ризику и о рањивости за стратешко управљање и доношење разумних одлука за управљање поплавама узрокованим климатским промјенама, протоколе за прогнозирање поплава и систем раног упозоравања (ФФЕWC) и дефинирање јасне комуникације са осигураним приступом информацијама рањивим заједницама. Кроз успостављање потпуно функционалног националног ФФЕWC-а, пројекат ће допријети до цијелокупног становништва БиХ како би се смањила рањивост на природне катастрофе изазване климатским промјенама, чиме ће се осигурати да удаљене, социјално и економски угрожене заједнице добију једнак приступ упозорењима и сигурносним информацијама, а кроз обуку о одговору на поплаве у заједници, омогућит ће свим заједницама да предузму проактивне кораке прије и за вријеме поплава како би осигурале заштиту своје имовине, чиме ће се повећати њихов капацитет за суочавање са екстремним утицајима догађаја изазваних климатским промјенама.

Одређена људска права која ће се остваривати током имплементације пројекта, посебно приступ информацијама и учешће у доношењу одлука, препозната су као битна за добро доношење одлука о животној средини²⁾. Узимајући у обзир све наведено, може се закључити да ће пројекат омогућити окружење које подржава људска права.

Унапрјеђењем постојећег законодавног и регулаторног ФРМ оквира како би се управљање ризицима од поплава узроковано климатским промјенама укључило у секторско планирање пољопривреде, хидроенергије, кључне инфраструктуре и просторног планирања, пројекат ће директно заштитити и спасити животе, повећати сигурност производње хране и локални развој и кориштење земљишта на основу информација о ризику од поплава.

Приступ који се примјењује у оквиру пројекта ће подржати планирање и контролу развоја поплавног подручја како би се постигла климатска отпорност цијелог слива на све веће ризике од поплава и резултираће промјеном парадигме од неконтролираног развоја поплавног подручја до контролираног кориштења поплавног подручја заснованог на информацијама о климатским ризицима.

Такођер, пројекат има за циљ да интегрише рјешења за прилагођавање засновано на екосистемима (ЕБА) у политике и прописе и промовише концепте „стварања простора за воду“ и/или „живота са поплавама“, што укључује директне информације и користи од природних рјешења у мјерама за заштиту од поплава за људе и егзистенцију унутар главних ријечних сливова и повећава природни капитал кроз заштиту животне средине.

Кроз развој оквира за финансирање климатских ризика који предвиђа укључивање приватног сектора и развој механизма пријеноса ризика, пројекат ће осигурати дугорочну одрживост управљања ризицима од поплава у БиХ. Развојем и имплементацијом националног плана осигурања од поплава и других механизма за пријенос ризика, пројекат ће осигурати финансијску отпорност становништва и повећати капацитет за бржи опоравак од поплава катастрофа.

Мјерама заштите од поплава изазваних климатским промјенама, укључујући структуралне мјере, пројекат ће повећати отпорност најугроженијих група, што значи значајан дио становништва БиХ с обзиром на чињеницу да поплаве, у условима климатских промјена, погађају 924.453 људи у главним ријечним сливовима у Босни и Херцеговини, чиме се смањују ризици од поплава, бујичних водотокова и клизишта укључујући губитак живота и имовине; осигурава локална егзистенција и промовира раст и диверзификација локалне економије.

1), 2) УНЕП

У наставку укратко опишите на који начин пројекат може унаприједити родну равноправност и оснаживање жена

Протеклих година у БиХ су уложени значајни напори на имплементацији принципа родне равноправности. Институционални механизми gender маинстреаминга успостављени су у систему законодавне и извршне власти, на свим нивоима, као дио свеукупног настојања да се побољша статус родне равноправности (мушкарци/дјечаци и жене/дјевојчице) у Босни и Херцеговини. Овај законодавни и политички оквир омогућио је важне законске кораке у промовисању родне равноправности, али углавном у области смањења насиља у породици и сваког другог родно заснованог насиља, укључујући превенцију и елиминацију сексуалне експлоатације, злостављања и узнемиравања (СЕАХ).

И поред ових помака у законодавном оквиру, нису усвојени програми који би укључивали мјере за постизање родне равноправности у свим областима и на свим нивоима власти и неадекватна је примјена члана 18. Закона о равноправности сполова у БиХ. И даље постоји недостатак података разврстаних по spolu на основу којих би се могле доносити важне секторске одлуке, недостатак финансијских средстава, а тиме и ограничена родно освијештена политика у свим аспектима секторског планирања.

Род утјече на све аспекте рањивости у друштвима и постоји потреба за мјерењем разлике у родној рањивости како би се разумјело ко ће бити изложен највећем ризику у случају катастрофе и процијенили различити утицаји међу различитим групама.

Пројекат укључује националне родно осјетљиве социоекономске методе истраживања и прикупљања података (на основу метода развијених за пројекат Врбас) на којима се заснива моделирање и мапирање опасности од поплава, ризика и рањивости. Пројекат ће стога побољшати моделирање и мапирање опасности од поплава, ризика и рањивости за стратешко управљање и доношење добрих одлука за управљање поплавама изазваним климатским промјенама осигуравајући да мапе рањивости за ријечне сливове буду родно осјетљиве.

Такођер, развој интегрисаног централизованог система за прогнозирање поплава и раног упозоравања на нивоу заједнице (ФФЕWC) би укључивао израду и имплементацију система дисеминације и комуникације упозорења „последња миља“ и имплементацију програма обуке и изградње капацитета за ФФЕWC. Пројекат ће активно подржати учествовање жена у свим фазама његовог развоја како би се осигурао једнак приступ информацијама и разумијевање упозорења о поплавама које генерира систем.

Пројекат има за циљ примјену ЕБА приступа смањењу ризика од поплава, као и структуралне интервенције. За одабир пројеката ће се примјењивати критерији родне равноправности, а сваки од пројеката који се подносе за финансирање би требао описати свој утицај на жене и на мушкарце. Пројекат ће осигурати да жене буду оснажене како би имале користи од структуралних интервенција које ће ублажити поплаве и да буду укључене у консултације током пројектовања како би се осигурало да структуре неће негативно утицати на родну равноправност. Што се тиче ЕБА приступа, пројекат ће имплементирати агрошумарство које ће омогућити и оснажити жене да диверзифицирају пољопривредне активности, чиме ће се изградити отпорност жена да се суоче с утицајима климатских промјена.

Уз вишегодишњи опћински инвестицијски план отпорности на климатске промјене, пројекат ће формулирати и имплементирати родно осјетљиви план приправности заједнице у одабраним општинама (10-12) у сливу Врбаса, Уне и Сане и Босне. План приправности ће се заснивати на процјени потреба оба сполa и састојаће се од родно осјетљивих радњи укључујући приступ знању (обуке), информацијама и ресурсима који ће повећати способност оба сполa за правовремене и ефикасне радње како би се избјегао губитак живота и смањила штета од поплава када настану.

Развој механизма финансирања и пријеноса ризика ће се заснивати се на детаљној процјени социоекономског ризика, штета и губитака, укључујући анкете о „спремности да се плати“ као дио израде приједлога, за бројне секторе и различите типове корисника што укључује родни аспект. Родна анализа, кроз ангажман и консултације актера, подразумеива да ће дизајн и имплементација пројекта укључити родна питања кроз директан ангажман актера, процесе праћења и евалуације, дефиниране родно осјетљиве активности и буџет и квантитативне и квалитативне родне исходе. Кроз Акцијски план за родну равноправност пројекат ће осигурати учествовање жена у изградњи капацитета и подизању свијести кроз посебан фокус на родно специфичне активности. Током трајања пројекта, актери и корисници пројекта ће бити континуирано обавјештавани о нултој толеранцији на СЕАХ и охрабривани да пријаве могуће радње СЕАХ надлежним националним органима ради кривичног гоњења.

У наставку укратко опишите на који начин пројекат интегрише одрживост и отпорност

С обзиром на то да је циљ пројекта бављење све већом рањивошћу БиХ заједница и њихове егзистенције на појачане хидрометеоролошке катастрофе везане за поплаве изазване климатским промјенама, значајно је повезан са одрживошћу животне средине. У поређењу са постојећом праксом управљања ризицима од поплава (провођење чврстих структуралних мјера, са врло ниским нивоом развоја и просторног планирања заснованог на ризику од поплава, непоузданим прогнозама и упозорењима, ниским степеном припремљености и управљањем ризиком од поплава без уважавања климатских промјена итд.), алтернативни пут смањује ризик увођењем интегрисаног приступа, који ће уградити нове вјештине, методе и технологије за процјену опасности од поплава, ризика и рањивости јачањем система знања и институционалних капацитета за праћење процеса развоја ризика од поплава, боље разумијевање ризика, и развијање низа стратегија за смањење и управљање ризиком. Имплементацијом овог интегрисаног приступа смањиће се ризици и пријетње по животну средину опћенито. То се посебно односи на увођење ЕБА приступа и промовисање појмова „простор за ријеку“ и „живот с поплавама“. На основу добро успостављене праксе, одговарајућа рјешења ће се прилагодити и примијенити на контекст БиХ.

Имплементираће се и проширити нове методе смањења ризика од поплава и прилагођавања климатским промјенама засноване на екосистему. Ови приступи и/или интервенције подстичу природне функције поплавних равница које могу добити додатне користи. Неструктуралне мјере засноване на екосистему укључују: поновно повезивање поплавне равнице, селективно подизање корита/креирање ископа, испирање (плављење) тла, стварање мочвара, двостепени канали, поновно меандрирање исправљених ријека, активности управљања земљиштем и тлом за задржавање/одлагање површинских токова, бране од дрвеног отпада на потоцима и притокама, поплавне шуме, поновно пошумљавање, агрошумарство, стварање или поновно успостављање мреже јарака како би се подстакнула инфилтрација (насипи, јарци за пресретање, итд.), управљање растом вегетације у каналу за максимизирање храпавости канала. Заједничке користи за животну средину углавном се односе на ЕБА стратегије као што су агрошумарство које ће осигурати функције задржавања воде; регулација хидролошких токова (отјецање из тампонског слоја, инфилтрација тла, прихрањивање подземних вода, одржавање основних токова); ублажавање природних опасности (нпр. спрјечавање поплава, смањење вршног протока, ерозија тла и контрола клизишта); повећана стабилизација корита водотокова што резултира смањеном ерозијом, очувањем станишта и пошумљавањем.

Имплементацијом интегрисаног приступа и метода управљања ризиком од поплава очекује се значајно смањење губитака у пољопривреди (цц. 30%). Такођер ће се смањити загађење тла након поплава, као и оптерећење седиментом и остацима које бујичне поплаве носе на пољопривредно земљиште које резултирају значајним губицима и напуштањем продуктивног земљишта.

С обзиром на то да скоро милион људи живи у подручјима подложним поплавама која ће имплементацијом пројекта повећати отпорност на поплаве изазване климатским промјенама, квалитет живота опћенито ће се побољшати. Све у свему, очекује се да ће пројекат имати веома позитиван утицај на животну средину.

У наставку укратко опишите на који начин пројекат јача одговорност према актерима

Због непостојања оквира на државном нивоу и уставног карактера БиХ и њених ентитета, тренутно стање је сложено и хетерогено, а надлежност за управљање водама је на ентитетима (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС и Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства). Правни оквир није јединствен у цијелој земљи и постоје одређене неусклађености у законодавству између ентитета (ФБиХ и РС), па чак и међу кантонима унутар ФБиХ. Два ентитета и Брчко Дистрикт имају релевантну политичку, административну и правну надлежност на својим територијама, али ниво координације и сарадње међу њима није толико јак колико би требао бити. Генерално, постоји недостатак међусекторских политика, стратегија и планова и то је кључна препрека за ефикасно управљање ризиком од поплава. Надаље, само неколико ових секторских планова тренутно у својим формулацијама узима у обзир климатске промјене. Дакле, законодавни оквир не омогућава ефикасно управљање ризиком од поплава.

Пројекат ће идентифицирати кључне актере из приватног сектора који су изложени опасности од поплава са интересом за смањење ризика од поплава, они ће укључивати кључне пружатеље/менаџере инфраструктуре, као што су комунална предузећа, сектор комуникација, телекомуникација, транспортни сектор (авиокомпаније/зрачни саобраћај, цестовни и жељезнички оператери), енергетика (хидроенергија и други извори енергије) и приватна предузећа као што су хотелске групе, привредна комора или пословна заједница, осигуравајућа и микрофинансијска друштва. Пројекат ће подузети активности на подизању свијести о ризику од поплава, приступима управљања ризиком од поплава како би се у потпуности укључио и приватни и јавни сектор.

Процијениће се недостаци институционалних капацитета и потребе за обуком, а ревидирани план изградње институционалних капацитета ће бити развијен у оквиру ГЦФ пројекта како би се ријешили недостаци у људским, техничким и финансијским ФРМ капацитетима. СОП-ови, комуникацијски протоколи и кодекси понашања ће се развити за сваку од институција одговорних за ФФЕWS на основу утицаја. Осим тога, улоге регионалних и локалних власти ће бити појашњене и детаљно разрађене. Комуникациони протоколи „последње миље“ ће бити развијени и имплементирани у оквиру ФФЕWS-а. Успоставиће се процедуре оперативног одржавања хидрометријске мреже.

ГЦФ пројекат ће имплементирати иновације засноване на ИЦТ-у у комуникацији прогноза и савјета; побољшати употребу хисторијских података и деривација; побољшати средњорочне и краткорочне временске прогнозе и дугорочне прогнозе за пољопривреду (сезонска, декадна итд.) и развити партнерство с приватним сектором укључујући интернет провајдере или мобилне компаније које су спремне дизајнирати прилагођене услуге испоруке информација у сарадњи с агробизнисима, групама пољопривредника и другим клијентима да пруже правовремене прогнозе и препоруке пољопривредницима.

Како би се омогућио приступ и размјена информација о климатским ризицима, бит ће развијен централизовани информациони систем и платформа за размјену знања. Информациони систем опасности од поплава који ће се развити у оквиру ГЦФ пројекта састојаће се од интегрисане е-библиотеке, база података, информационих система и портала знања (веб портал знања за повећање свијести), пружати интерактивне карте опасности, уз интеграцију са друштвеним медијима и могућим мобилним апликацијама за повећање ангажмана заједнице и омогућавање двосмјерног протока информација.

Платформа за управљање ризицима од поплава ће бити механизам на нивоу цијеле земље за међуентитетску, мултисекторску и интердисциплинарну координацију и смјернице за политику управљања ризицима од поплава и смањења ризика уз учешће јавног, приватног и цивилног друштва, укључујући све заинтересоване субјекте у БиХ. Платформа за размјену података ће координирати све ангажмане актера на ентитетском и локалном нивоу и настојати да укључи цијело друштво у ФРМ. Такођер би имала успостављене механизме за ефикасан дијалог са локалним платформама како би утицала, подстицала и координирала локално дјеловање. Паралелно, Платформа за цијелу земљу ће настојати да разумије локалне приоритете и проблеме.

Дио Б. Идентифицирање и управљање социјалним и еколошким ризицима

ПИТАЊЕ 2: Који су потенцијални социјални и еколошки ризици? <i>Напомена: Попуните СЕСП Прилог 1 прије него што одговорите на Питање 2.</i>	ПИТАЊЕ 3: Колики је ниво значаја потенцијалних социјалних и еколошких ризика? <i>Напомена: Одговорите на питања бр. 4 и 5 у наставку прије него што пређете на питање 5</i>			ПИТАЊЕ 6: Опишите мјере процјене и управљања за сваки ризик оцијењен као умјерен, значајан или висок
Опис ризика <i>(рашчлањено према догађају, узроку, утицају)</i>	Утицај и вјероватноћа (1-5)	Значај <i>(низак, умјерен, значајан, висок)</i>	Коментари (није обавезно)	Опис мјера процјена и управљања за ризике оцијењене као умјерене, значајне или високе
<p>Ризик 1.</p> <p>Недостатак капацитета носилаца дужности да испуне своје обавезе у оквиру пројекта, што би могло довести до еколошких или социјалних ризика као што су проблеми заштите на раду, квар инфраструктуре, слабо усвајање или разумијевање од стране корисника, те притужбе због лошег дизајна, испоруке, рада или одржавања инфраструктуре и/или слаб ангажман са заједницама.</p>	<p>V = 3</p> <p>U = 3</p>	<p>Умјерен</p>	<p>Тренутно постоји недостатак техничких и финансијских капацитета у БиХ за дизајнирање, рад и одржавање инфраструктуре за заштиту од поплава отпорне на климатске промјене, тренутно недостаје укљученост приватног и производног сектора у управљању ризиком од поплава које је осјетљиво на климатске промјене, флукуација особља може бити велика, а заједнице немају довољно разумијевања ризика.</p> <p>Слаба укљученост заједнице може повећати ризик од крађе или вандализма опреме, смањено разумијевање или повјерење у ФФЕВ итд.</p> <p>БиХ има законе који се односе на СЕАХ, али они нису усклађени међу ентитетима нити се добро проводе.</p>	<p>Користећи претходне процјене капацитета и консултације са агенцијама, пројекат је идентификовао недостатке и слабости. Изградња капацитета укључена је у низ предложених активности.</p> <p>Током пројекта ће се предузети даље родно осјетљиве процјене потреба за јачањем капацитета ради идентификације свих специфичне потребе владе, институција и заједница како би се помогло у развоју и имплементацији програма обуке и материјала за обуку.</p> <p>Припремљен је План ангажовања заинтересованих страна. СЕП ће се имплементирати, редовно ревидирати и ажурирати према потреби.</p> <p>Припремљена је Родна анализа и акциони план.</p> <p>Припремљен је и ЕСМП .</p> <p>Припремљен је СЕАХ акциони план.</p>

<p>Ризик 2.</p> <p>У БиХ постоје значајне родне неједнакости, подстакнуте традиционалним родним улогама, стога би пројекат потенцијално могао репродуцирати дискриминацију жена на основу пола, посебно у погледу учешћа у дизајну и имплементацији.</p> <p>Пројекат такође укључује редовне интеракције са актерима пројекта (нпр. информације/сесије обуке), што би могло створити прилике за СЕАХ.</p>	<p>В = 3</p> <p>У = 3</p>	<p>Умјерен</p>	<p>Индекс родног развоја (ГДИ) за БиХ = 0,924 (Група 4)¹</p>	<p>Током израде ФП-а припремљена је Родна процјена и Родни акциони план.</p> <p>Родна питања су укључена у ЕСАП /ЕСМП</p> <p>Током имплементације ће бити потребно предузети детаљније консултације са заинтересованим странама како би се процијениле компоненте у односу на пол, старост и друга важна питања. Родну анализу и акциони план треба ажурирати према потреби на основу консултација са заинтересованим странама током имплементације.</p> <p>Припремљен је СЕАХ акциони план.</p> <p>Механизам рјешавања жалби ће постати оперативан.</p>
<p>Ризик 3. С обзиром на ниво родно условљеног насиља које већ постоји у БиХ, постоји ризик да било какве промјене у равнотежи моћи које би пројекат могао изазвати могу погоршати родно условљено насиље, укључујући сексуално искориштавање, злостављање и узнемиравање (СЕАХ).</p>	<p>В = 2</p> <p>У = 4</p>	<p>Умјерен</p>	<p>У Босни и Херцеговини (БиХ) родно условљено насиље је широко распрострањено и премало се пријављује. - ОСЦЕ (2019)² Истраживање у БиХ показало је да је 48% жена доживјело неки облик злостављања.</p> <p>ЛГБТИ заједница у БиХ највећим је дијелом одсутна из јавне сфере због свеprisутних непријатељских ставова међу већином становништва, страха за физичку сигурност и дискриминације од стране породице, пријатеља и колега..</p>	<p>Родна питања су укључена у ЕСАП/ЕСМП</p> <p>Током израде ФП-а припремљена је Родна процјена и Родни акциони план.</p> <p>Потребна је имплементација ГАП-а.</p> <p>Пројекат ће се придржавати политика UNDP-а за заштиту од узнемиравања, сексуалног узнемиравања, дискриминације и злоупотребе власти, као и посебних мјера заштите од сексуалног искориштавања и сексуалног злостављања.</p> <p>Припремљен је СЕАХ акциони план.</p> <p>UNDP ће захтијевати од извођача, добављача и партнера да се придржавају нулте толеранције према СЕАХ понашању и обавезу се на подузимање одговарајућих радњи ако се суоче с СЕАХ оптужбама, у недостатку којих се уговорни аранжмани могу раскинути.</p> <p>Родна питања се требају размотрити у СЕСА (види сљедећи ризик).</p>
<p>Ризик 4.</p> <p>Пројекат ће подржати планирање и реформу политике како би се подстакнуо приступ „живота с поплавама“. Такве реформе могу промијенити услове кориштења</p>	<p>В = 4</p> <p>У = 3</p>	<p>Умјерен</p>		<p>Предузети циљану СЕСА како би се утврдили потенцијални утицаји планирања и реформи политике.</p> <p>Имплементирати СЕП како би се укључила заједница и осигурало разумијевање потребе за побољшаном употребом и користи за ширу заједницу..</p> <p>ГРМ се треба операционализовати за рјешавање свих притужби.</p>

¹ UN Women (2021) Profil rodne ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

² OSCE (2019) OSCE-ovo istraživanje o nasilju and ženama – Dobrobit i sigurnost žena. Izvještaj o rezultatima, Bosna i Hercegovina

земљишта или развоја, што би могло имати економске посљедице.				
Ризик 5. Пројекат ће подржати планирање и реформу политике како би се подстакнуо приступ „живота с поплавама“. Постоји ризик да погођене заинтересоване стране могу поднијети притужбе.	B = 3 У = 3	Умјерен		Имплементирати СЕП како би се укључила заједница. ГРМ се треба операционализовати за рјешавање свих притужби
<p>Ризик 6.</p> <p>Активности Пројекта, укључујући ЕБА, могу потенцијално узроковати штетне утицаје на станишта (модифицирана, природна) и/или екосистеме и услуге екосистема.</p> <p>Пројекат укључује радове унутар ријечних корита, што представља различите ризике за природна станишта, нпр. физички поремећај (који би могао утицати на станишта или ствари као што су мријестилишта риба), хидролошке промјене, кретање седимента, ризик од излијевања (повезан с употребом стројева у воденом окружењу).</p> <p>Мјере управљања поплавама могле би утицати на биодиверзитет и екосистеме, нпр. губитком станишта, деградацијом и фрагментацијом, инвазивним страним врстама, прекомјерном експлоатацијом, хидролошким промјенама, оптерећењем нутријентима и загађењем.</p>	B = 4 У = 3	Умјерен	<p>Пројекат ће имплементирати низ трансформативних интервенција које би БиХ поставиле на пут интегрисаног управљања ризицима од поплава заснованог на климатским ризицима. Предложена рјешења укључују кориштење техника, технологија, система и процеса који не узрокују повећање емисије стакленичких гасова. Посебна пажња посвећена је специфичним приоритетним мјерама управљања поплавама које су предвиђене пројектом (нпр. поновно повезивање поплавних подручја, испирање, стварање мочвара, активности управљања земљиштем и тлом, поновно пошумљавање и друго).</p> <p>Одабране локације узимају у обзир резултате горе наведених студија и потребе тако да се избјегну или барем минимизирају штетни утицаји, док се користи максимизирају.</p> <p>Пројекат има за циљ да доведе до побољшања екосистема сливова и обнављања еколошке функције користећи ЕБА</p>	<p>У склопу развоја пројекта, подузет је низ студија како би се боље идентифицирали и елиминисали ризици или развиле мјере ублажавања. Ове студије укључују, али нису ограничене на: хидролошку и хидрауличку процјену, широку еколошку основу и идентификацију осјетљивих, критичних станишта, социоекономске и правне захтјеве.</p> <p>Извјештај о процјени околишног и друштвеног управљања (ЕСАР) је припремљен на основу анализе информација и теренских опсервација репрезентативних локација. ЕСАР укључује инструмент управљања заштитним мјерама, План управљања околишем и друштвом (ЕСМП). ЕСМП је развијен на основу налаза ЕСАР-а.</p> <p>Како би се минимизирали потенцијални штетни утицаји и максимизирале еколошке користи од ријечних радова на ријечну екологију и морфологију, током имплементације пројекта ће се припремити Смјернице за стабилизацију корита ријеке и приобалних подручја која су прихватљива за природу. Ове смјернице ће бити инспирисане најбољим приступима у овој области и биће консултоване са надлежним органима и грађевинским компанијама. Њима ће се водити пројекти које подржава ГЦФ тако да могу послужити као пилот/показни случајеви за стабилизацију ријечног корита која не штети природи за потенцијалну ширу примјену у земљи.</p> <p>Осим тога, у складу са законима о ЕИА у БиХ, бит ће припремљене Прелиминарне процјене утјецаја на околиш за поједине локације како би се испитали утјецаји специфичних предложених радова на ријечи на квалитету воде, ерозију обале и ријечног корита и кретање седимента и сва друга потенцијално релевантна питања околиша (нпр. директни и индиректни ефекти на потенцијално погођене екосистеме). Прије наручивања ових Прелиминарних процјена утицаја на околиш, пројекат ће провести прегледе засноване на формату</p>

			стратегije koje ће преокренути штетне ефекте деградације слива и побољшати егзистенцију руралних заједница.	прегледа UNDP СЕСП како би се идентифицирала сва релевантна питања која изазивају забринутост у вези с UNDP SES-ом која ће захтијевати пажњу и надилазити национално законодавство. Резултати ових процјена и предложених мјера ублажавања/побољшања и праћења ће се затим директно интегрисати у водне и грађевинске дозволе за специфичне локације.
Ризик 7. Грађевински радови (санација насипа) на локалитету ријеке Крупe, која се налази у близини рамсарске мочваре Хутово блато, могли би наштетити том заштићеном подручју.	V = 3 У = 3	Умјерен	Локације и интервенције су познате, а напредни пројекти су завршени за сваку локацију, тако да постоји разуман ниво повјерења у ризик и вјероватни утицај. Радови на ријеци Крупe укључују санацију постојећег насипа. Радови ће се изводити на копну и изван рамсарске мочваре. Ниједна друга пројектна локација није унутар или у близини заштићеног подручја или критичног/осјетљивог станишта.	Процјена специфичне локације прије почетка грађевинских радова да би се идентифицирале потребне мјере управљања како би се осигурало да неће доћи до неприхватљивих утјецаја на рамсарско мочварно подручје. На основу резултата горе наведеног, може бити потребан акциони план за биолошку разноликост. Сви радови се воде у складу са ЕСМП-ом, што ће резултирати управљањем потенцијалним утицајима.
Ризик 8. Пројекат ће укључити ЕБА, укључујући пошумљавање већих површина. Постоји ризик да би се у будућности стабла са ове површине могле посјећи.	V = 4 У = 1	Низак	Пошумљавање ће првенствено бити за потребе управљања поплавама, а не за сјечу дрвета а одржавање ЕБА подручја ће то одражавати. Неће доћи до конверзије природне шуме.	За ЕБА подручја ће се израдити планови управљања обнављањем вегетације/пошумљавањем. Они ће се заснивати на управљању сливовима/поплавама, а не на шумарству за дрвну грађу, нпр. засађене врсте ће бити прикладне за дато подручје, тј. локалне врсте које ће се користити, и одабир врста дрвећа за садњу уз рубове ријеке ће се руководити припремљеном агрошумарском студијом за смањење ризика од поплава слива ријеке Врбас. Пројекат укључује промјене у планирању и политици; такви ће елементи подстакнути заштиту и очување шума. Спровешће се СЕСА како би се процијенили потенцијални негативни учинци рада на плану и политици.
Ризик 9.	V = 3	Умјерен	Пројекат је фокусиран на ублажавање утицаја	Модели и предвиђања климатских промјена кориштени су за обезбјеђивање основног и будућег сценарија, који су

<p>Потенцијални исходи Пројекта могу бити осјетљиви или рањиви на потенцијалне утицаје климатских промјена јер се ради о природним системима, нпр. ријекама, поплавним подручјима и шумама.</p> <p>Неке од интервенција за ублажавање поплава могле би бити подложне клизиштима, ерозији, поплавама или екстремним климатским увјетима, које би климатске промјене могле погоршати.</p>	<p>У = 3</p>		<p>климатских промјена; стога су климатске промјене узете у обзир при пројектовању.</p> <p>Интервенције су фокусиране на управљање поплавама и стога ће често бити у поплавним зонама.</p> <p>ЕБА у вишим зонама може бити подложна клизиштима или ерозији, посебно током успостављања.</p>	<p>кориштени за утврђивање критерија дизајна, тј. дизајн узима у обзир климатски ризик.</p> <p>Процедуре за хитне случајеве наведене су у ЕСМП-у и по потреби ће се даље развијати.</p> <p>Локације су одабране тако да би се ризик свео на најмању могућу мјеру.</p> <p>Климатске и хидролошке студије су подузете како би пружиле информације пројектима.</p> <p>ЕСМП укључује стратегије ублажавања седимента и ерозије.</p>
<p>Ризик 10.</p> <p>Постоје ризици повезани са грађевинским активностима, на примјер, заштита на раду, културно наслеђе, СЕАХ и ЦОВИД19.</p>	<p>В=4 У=3</p>	<p>Умјерен</p>	<p>Неке од пројектних активности укључују грађевинске радове. Сви грађевински радови носе одређени ризик. Овај пројекат захтијева кориштење људског рада и тешке механизације. Радови ће се изводити на ријекама и око њих.</p> <p>БиХ има високо присуство НУС-а. Ово представља потенцијалну опасност током грађевинских активности (земљани радови).</p> <p>Свијет тренутно пати од пандемије ЦОВИД-19, а БиХ није изузетак. Као високо преносив инфективни вирус, ЦОВИД 19 представља ризик сваки пут када дође до масовних окупљања, блиских радних услова или физичког контакта са особама зараженим вирусом. Пројекат ће укључивати ангажман заједнице (потенцијал за окупљања) и грађевинске активности које могу захтијевати да радници буду близу један другог.</p>	<p>Примјена ЕСМП-а заједно са усклађивањем са законима о раду и праксама како би се осигурала одговарајућа пракса заштите на раду која је потребна како би се осигурало да ризик остаје прихватљив.</p> <p>ЕСМП укључује мјере за рјешавање питања НУС-а и културног наслеђа у складу са СЕС-ом и националним законима.</p> <p>Пројекат треба усвојити сигурне праксе за ЦОВИД-19. Усклађеност с директивама СЗО-а и Министарства здравства мора постојати те ће се подузети сви напори да се смањи ризик од ширења.</p> <p>ЕСМП садржи радње потребне за ЦОВИД19.</p> <p>СЕАХ акциони план</p>

			Повећан ризик од СЕАХ-а повезан са грађевинским радницима, обуком итд.	
Ризик 11. Предложени пројекат троши ресурсе, посебно камен, и резултира стварањем одређеног отпада, тако да постоје повезани ризици повезани са производњом овог материјала и отпадом.	B = 3 Y = 2	Низак	Заштита ријечне обале ће укључивати кориштење великих количина камена који ће се добити из постојећих каменолома. Пројекат укључује грађевинске радове; сви грађевински пројекти производе одређени отпад (земља, амбалажа, отпад од радника, отпад од одржавања машина итд).	План набавке за разматрање питања одрживости. ЕСМП укључује мјере за управљање отпадом.
Ризик 12. У Босни и Херцеговини постоји много постојећих и планираних ХЕ, од којих су неке унутар подручја утицаја пројекта. Иако се физичке интервенције пројекта не фокусирају посебно на ХЕ, неке од интервенција моделирања и политике/управљања поплавама у пројекту се односе на ХЕ. Стога би пројекат могао директно или индиректно подржати ХЕ које раде на начин који није у складу са СЕС-ом.	B = 4 Y = 3	Умјерен	Као постојећи дио националног система управљања ријекама, важно је да ХЕ буду укључене у сваки пројекат који укључује управљање поплавама у ФБиХ. Интервенције које укључују ХЕ су сљедеће: 1. Интегрисати хидрометријску мрежу ХЕ и идентифицирати могућности за успостављање или формализовање приступа подацима и размјене података између ХЕ, хидрометеоролошких института и агенција за воду како би се максимизирала мрежа (1.1.1). 2. Модели опасности од поплава за сваки слив ће бити побољшани тако да укључују моделирање ХЕ (1.2.2) 3. Укључити операције ХЕ у моделирање опасности од поплава и ризика за развој	ЕСАР расправља о укључености ХЕ у пројекат. Идентифицира да све активности повезане с пројектом, нпр. суфинансиране активности, морају задовољити UNDP SES. И ГЦФ-овим и суфинансираним активностима ће управљати исти пројектни одбор/ПМУ како би се олакшала примјена истих система/стандарда, што ће укључивати примјену UNDP SES -а. Пројекат укључује мјере којима се осигурава да ХЕ у оквирним/циљаним подручјима пројекта буду укључене у оквире управљања ризику од поплава и да се побољша отпорност рада ХЕ на климатске промјене кроз побољшана оперативна правила. Од оних ХЕ које су директно укључене/подржане пројектним активностима ће се затражити да престану на услове из ЕСАР-а и потпишу План друштвених и еколошких обавеза (СЕЦП) или писмо (прије потписивања Пројектног документа).

		<p>побољшаних правила рада за ХЕ (1.2.4).</p> <p>4. Развој модела и платформи за прогнозу поплава за слив ријеке Неретве (који има ХЕ) (1.3.1)</p> <p>5. Прегледати, идентифицирати и развити ФФЕWC производе специфичне за сектор, укључујући и сектор ХЕ (1.3.2)</p> <p>6. Изградња капацитета на свим развијеним методологијама моделирања, смјерницама и SoP-овима (1.3.4)</p> <p>7. Интегрисати смањење ризика од поплава изазвано климом у секторске стратегије, планове и техничке смјернице за пољопривреду, хидроенергетику и кључну инфраструктуру, шумарство и животну средину.</p> <p>Ниједна од наведених активности активно не промовише ХЕ, већ помаже побољшању тренутне ситуације у ФБиХ, у којој се већ осјећа утицај климатских промјена на ХЕ, као што су смањена производња електричне енергије, измијењени режими протока и све чешће поплаве. Интеграцијом ХЕ у оквире управљања поплавама умјесто да дјелују одвојено, као што је тренутно случај, ови утицаји се могу смањити, уз побољшане резултате за заједнице</p>	
--	--	---	--

			смјештене и узводно и низводно.	
Ризик 13. Грађевинске активности повезане с пројектом могу захтијевати привремено кориштење јавног земљишта за активности као што су складиштење материјала, складиштење машина и приступ. Може бити потребно и краткорочно затварање путева како би се омогућило кретање грађевинске опреме и материјала. И једно и друго би могло ограничити јавни приступ.	V = 3 У = 1	Низак	Предвиђени утицаји укључују краткорочно кориштење државног земљишта за складиштење материјала или паркирање механизације када није у употреби; прекиди у саобраћају како би се омогућило особљу/машинама да сигурно прелазе подручја (контролори саобраћаја би се користили као што је стандардна пракса за управљање саобраћајем на грађевинским пројектима); привремено затварање јавних пјешачких стаза како би се осигурала сигурност заједнице током радова итд.	Имплементација СЕП-а Усклађеност са ЕСМП
ПИТАЊЕ 4: Каква је укупна категоризација ризика пројекта?				
		Низак ризик	☐	
		Умјерен ризик	☒	<p>Постоји низ потенцијалних ограничених друштвених и еколошких ризика.</p> <p>На основу налаза ЕСАР-а, укупни ризик пројекта прије ублажавања процијењен је као умјерен као резултат умјерених ризика у подручјима као што су технички капацитет агенција, родна равноправност, биофизички утицаји, поплаве и клизишта те заштита на раду.</p> <p>Међутим, уз примјену одговарајућих мјера избегавања и ублажавања, сматра се да се овим ризицима може управљати, а утицаји задржати на прихватљивом нивоу.</p> <p>ЕСМП је припремљен како би осигурао механизам за управљање овим ризицима.</p>
		Значајан ризик	☐	

	Висок ризик ☐		
ПИТАЊЕ 5: На основу идентификованих ризика и категоризације ризика, који су захтјеви СЕС-а релевантни? (означити све што је примјењиво)			
Питање је потребно само за пројекте умјереног, значајног и високог ризика			
<u>Да ли је потребна процјена? Означити ако „да“</u>	X		Статус? (завршено, планирано)
<i>ако је одговор да, навести укупни тип и статус</i>		X	Циљана процјена (е) Завршено – родна анализа; анализа заинтересованих страна; циљане процјене за припрему ЕСАР-а Планирани – ПЕА специфични за локацију за нове радове како би се ускладили са законом БиХ
		☐	ЕСИА (Процјена утицаја на животну средину и друштво)
		X	СЕСА (Стратешка еколошка и друштвена процјена) Планирано - процијенити утицај предложеног плана и реформе политике
<u>Јесу ли потребни планови управљања? (Означити ако „да“)</u>	X		
<i>ако је одговор да, навести укупни тип</i>		X	Циљани планови управљања (нпр. Гендер акциони план, план хитног одговора, план управљања отпадом, други) Завршено –ГААП, СЕП; СЕАХ Акциони план Планирано – ЕСДЦ планови, други планови специфични за локацију према ЕСАР-у, укључујући БАП (за подручје ријеке Купе)
		X	ЕСМП (План управљања околишем и друштвом који

			може укључивати низ циљаних планова)	
		☐	ЕСМФ (Оквир за управљање околишем и друштвом)	
	На основу идентификованих ризика, који принципи/стандарди на нивоу пројекта су покренути?		Коментари (није обавезно)	
	Основни принцип: Нико не смије бити изостављен	X		
	Људска права	X	<p>Помоћ која је планирана да се реализује кроз пројекат побољшаће природно окружење као предуслов за развој и уживање људских права. Осигуравањем приступа информацијама, учешћем у доношењу одлука директно ће се остваривати одређена људска права. Пројекат ће осигурати да се управљање ризиком од поплава подузима на интегрисан начин који осигурава животе, егзистенцију и имовину најугроженијих људи у БиХ и смањује њихову осјетљивост на ризик од поплава узрокованих климатским промјенама повећањем генерирања и кориштења климатских података за смањење рањивости на катастрофе везане за поплаве, узимајући у обзир информације о опасности од поплава, ризику и рањивости за стратешко управљање и доношење рационалних одлука за управљање поплавама изазваним климатским промјенама, протоколе за ФЕWC и дефиницију јасне комуникације са приступом информацијама који је осигуран рањивим заједницама.</p>	
	Родна равноправност и оснаживање жена	X	<p>Пројекат се од самог почетка фокусирао на оснаживање жена као једне од најрањивијих група у случају катастрофа. Пројекат ће генерисати родно разврстане податке и имплементирати иновативно социоекономско моделирање ризика засновано на родно осјетљивој процјени рањивости, што ће такођер играти важну улогу у одабиру неструктурних мјера које ће се проводити током трајања пројекта.</p> <p>Посебна пажња посвећена је јачању капацитета жена и подршци поплавама угроженим самачким женским домаћинствима. Нулта толеранција ће се примјењивати</p>	

		на било коју врсту сексуалног искориштавања, злостављања и узнемиравања.
	Одговорност	X Пројект ће подржати планирање и реформу политика, актери на које такве реформе утичу могу се жалити. Планирани су циљани СЕСА и ГРМ.
	1. Очување биодиверзитета и одрживо управљање природним ресурсима	X Пројекат примјењује приступе прилагођавања базиране на еко-систему (ЕБА), што представља преношење добро успостављене праксе управљања поплавама из земаља које ову методу користе деценијама. Пројекат ће у овим областима тражити приступе најбоље праксе који се могу прилагодити контексту у БиХ. Успјешне праксе ће бити кодифициране у облику докумената са смјерницама, а проширене у остатку земље ће се промовисати као националне смјернице и алати о томе како подузети управљање ризиком од поплава за било који дио територија.
	2. Климатске промјене и ризици од катастрофа	X Ради се о пројекту везаном за климатске промјене, тако да ће се климатске пројекције узети у обзир у његовој припреми.
	3. Здравље заједнице, сигурност и заштита	X Пројект укључује грађевинске и теренске активности које носе ризике заштите на раду. Због ЦОВИД-а 19, све активности које укључују људе који раде близу једни других повећавају ризик од пријеноса. Пројекат ће усвојити одговарајуће праксе „заштите од ЦОВИД-а“.
	4. Културно наслеђе	X Пројекат укључује земљане радове и иако није вјероватно да ће познато наслеђе бити нарушено, постоји потенцијал за случајна открића.
	5. Расељавање и пресељење	X Промјене политика могу резултирати промјенама кориштења земљишта/дозвољеним активностима. СЕСА ће бити подузета како би се процијенили потенцијални утицаји економског расељавања.
	6. Аутохтони народи	☐
	7. Рад и радни увјети	X НУС је стални ризик у БиХ, па се мора узети у обзир приликом подузимања било каквих активности које укључују земљане радове.
	8. Превенција загађења и ефикасност ресурса	X

Завршни потпис

Завршни преглед у фази пројектирања није довршен док се не укључе сљедећи потписи

Потпис	Датум	Опис
Службеник за оцјену осигурања квалитете		Члан особља UNDP-а одговоран за пројекат, обично програмски службеник UNDP-а. Завршним потписом се потврђује да су урађене провјере како би се осигурало да се СЕСП проводи на одговарајући начин.
Службеник за контролу осигурања квалитете		Виши руководиоца UNDP-а, најчешће замјеник директора UNDP-а у земљи (DCD), или сам директор (ЦД), замјеник резидентног представника (DRR), или резидентни представник (PP). Службеник за контролу осигурања квалитете не може истовремено бити и службеник за оцјену осигурања квалитете. Завршним потписом се потврђује да су одобрили SESP прије достављања Одбору за оцјену пројеката.
Предсједавајући Одбора за оцјену пројеката (ПАЦ)		Предсједавајући Одбора за оцјену пројеката (РАС) испред UNDP-а. У неким случајевима, предсједавајући РАС-а може бити и овлаштена особа за контролу осигурања квалитете. Завршним потписом се потврђује да се SESP сматра дијелом процјене пројекта и да се разматра у препорукама РАС-а.

1. **СЕСП Прилог 1. Контролна листа прегледа социјалних и еколошких ризика**

Контролна листа потенцијалних социјалних и еколошких ризика		
УПУТСТВА: Контролна листа прегледа ризика помоћи ће у одговарању на питања 2-6 обрасца за преглед. Одговори на питања контролне листе помажу у (1) идентификацији потенцијалних ризика, (2) одређивању укупне категоризације ризика пројекта и (3) одређивању потребног нивоа мјера процјене и мјера управљања. Погледати СЕС тоолкит за даља упутства о рјешавању питања за преглед.		
Основни принцип: Нико не смије бити изостављен		Одговор (Да/Не)
Људска права		
П.1	Да ли су локалне заједнице или појединци изразили забринутост за људска права у вези са пројектом (нпр. током процеса ангажовања заинтересованих страна, процеса подношења притужби, јавних изјава)?	Не
П.2	Постоји ли ризик да носиоци дужности (нпр. владине агенције) немају капацитет да испуне своје обавезе у пројекту??	Да
П.3	Постоји ли ризик да носиоци права (нпр. особе погођене пројектом) немају капацитет да траже своја права??	Не
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
П.4	негативних утицаја на уживање људских права (грађанских, политичких, економских, социјалних или културних) погођеног становништва, а посебно маргинализованих група?	Не
П.5	неправедних или дискриминаторних утицаја на погођене популације, посебно на људе који живе у сиромаштву или на маргинализоване или искључене појединце или групе, укључујући особе са инвалидитетом? ³	Не
П.6	ограничења у доступности, квалитети и/или приступу ресурсима или основним услугама, посебно маргинализованим појединцима или групама, укључујући особе са инвалидитетом?	Не
П.7	погоршање сукоба међу и/или ризик од насиља према заједницама и појединцима погођеним пројектом?	Не
Родна равноправност и оснаживање жена		
П.8	Да ли су женске групе/лидерице изразиле забринутост за родну равноправност у вези са пројектом (нпр. током процеса ангажовања заинтересованих страна, процеса подношења притужби, јавних изјава)?	Не
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
П.9	негативних утицаја на родну равноправност и/или положај жена и дјевојчица?	Да
П.10	репродуцирања дискриминације жена на основу спола, посебно у погледу учешћа у изради и имплементацији или приступа могућностима и користима?	Да

³ Забрањене основе дискриминације укључују расу, етничку припадност, спол, доб, језик, инвалидитет, сексуалну оријентацију, родни идентитет, вјеру, политичко или друго увјерење, национално или социјално или географско поријекло, имовину, рођење или други статус, укључујући статус припадника аутохтоног народа или мањине. Под појмом „жене и мушкарци“ или слично подразумијева се да укључује жене и мушкарце, дјечаке и дјевојчице и друге групе дискриминиране на основу родног идентитета, као што су трансродне и транссексуалне особе.

П.11	ограничења у могућности жена да користе, развијају и штите природне ресурсе, узимајући у обзир различите улоге и положаје жена и мушкараца у приступу еколошким добрима и услугама? <i>На примјер, активности које би могле довести до деградације или осиромашења природних ресурса у заједницама чија егзистенција и добробит зависе од тих ресурса.</i>	Не
П.12	погоршања ризика од родно увјетованог насиља? <i>На примјер, кроз прилив радника у заједницу, промјене у динамици моћи заједнице и домаћинства, повећану изложеност несигурним јавним мјестима и/или транспорту, итд.</i>	Да
Одрживост и отпорност: Питања за преглед која се односе на ризике повезане с одрживошћу и отпорношћу обухваћена су питањима специфичним за стандард у наставку.		
Одговорност		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
П.13	искључивања свих потенцијално погођених заинтересованих страна, посебно маргинализованих група и искључених појединаца (укључујући особе са инвалидитетом), од потпуног учешћа у одлукама које могу утицати на њих?	Не
П.14	притужби или приговора потенцијално погођених заинтересованих страна.?	Да
П.15	ризика од одмазде или репресалија против заинтересованих страна које изражавају забринутост или подносе притужбе, или које желе да учествују у пројекту или да добију информације о пројекту.?	Не
Стандарди на нивоу пројекта		
Стандард 1: Очување биодиверзитета и одрживо управљање природним ресурсима		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
1.1	штетних утицаја на станишта (нпр., модифицирана, природна и критична станишта) и/или екосистеме и услуге екосистема? <i>На примјер, кроз губитак станишта, конверзију или деградацију, фрагментацију, хидролошке промјене</i>	Да
1.2	активности унутар или у близини критичних станишта и/или еколошки осјетљивих подручја, укључујући (али не ограничавајући се на) законом заштићена подручја (нпр. природни резерват, национални парк), подручја предложена за заштиту или призната као таква од стране ауторитативних извора и/или аутохтоне народе или локалне заједнице?	Да
1.3	промјена у кориштењу земљишта и ресурса које могу имати штетне утјецаје на станишта, екосистеме и/или егзистенцију? (Напомена: ако се примјењују ограничења и/или ограничења приступа земљишту, погледајте Стандард 5)	Не
1.4	ризика за угрожене врсте (нпр. смањење, задирање у станиште)?	Не
1.5	погоршања илегалне трговине дивљим животињама?	Не
1.6	увођења инвазивних страних врста?	Да
1.7	штетних утицаја на тла?	Да
1.8	сјече природних шума, развоја плантажа или рефорестације?	Да
1.9	значајне пољопривредне производње?	Не
1.10	узгоја животиња или излова рибљих популација или других водених врста?	Не
1.11	значајног захватања, преусмјеравање или задржавање површинских или подземних вода? <i>На примјер, изградња брана, резервоара, радови на ријечном сливу, захватање подземних вода</i>	Да

1.12	руковања или кориштења генетски модифицираних организама/живих модифицираних организама? ⁴	Не
1.13	кориштења генетских ресурса? (нпр., прикупљање и/или брање, комерцијални развој) ⁵	Не
1.14	штетних прекограничних или глобалних еколошких проблема?	Не
Стандард 2: Климатске промјене и ризици од катастрофа		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
2.1	подручја подложних опасностима као што су земљотреси, поплаве, клизишта, јаки вјетрови, олујни удари, цунами или вулканске ерупције??	Да
2.2	резултата и исхода осјетљивих или рањивих на потенцијалне утицаје климатских промјена или катастрофа?? <i>На примјер, кроз повећане падавине, сушу, температуру, салинитет, екстремне догађаје, земљотресе?</i>	Да
2.3	повећања рањивости на утицаје климатских промјена или ризике од катастрофе сада или у будућности (познато и као неприлагођене или негативне праксе суочавања)? <i>На примјер, промјене у планирању кориштења земљишта могу подстакнути даљњи развој поплавних подручја, потенцијално повећавајући рањивост становништва на климатске промјене, посебно на поплаве.</i>	Не
2.4	повећања емисија стакленичких гасова, емисија црног угљика или других покретача климатских промјена??	Не
Стандард 3: Здравље заједнице, сигурност и заштита		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
3.1	изградње и/или развоја инфраструктурних објеката (нпр. цесте, зграде, бране)? (Напомена: ГЕФ не финансира пројекте који би укључивали изградњу или обнову великих или сложених брана)	Да
3.2	загађења зрака, буке, вибрације, саобраћаја, повреда, физичке опасности, лошег квалитета површинских вода услед отицања, ерозије, санитарних услова?	Да
3.3	штете или губитака због квара структурних елемената пројекта (нпр. урушавање зграда или инфраструктуре)?	Не
3.4	ризика од болести које се преносе водом или других векторских болести (нпр. привремена станишта за размножавање), заразних и незаразних болести, поремећаја прехране, менталног здравља?	Да
3.5	транспорта, складиштења и употребе и/или одлагања штетних или опасних материјала (нпр. експлозива, горива и других хемикалија током изградње и рада)?	Не
3.6	штетних утицаја на екосистеме и услуге екосистема релевантне за здравље заједница (нпр. храна, пречишћавање површинске воде, природна заштита од поплава)?	Не
3.7	прилива пројектних радника у пројектна подручја?	Да
3.8	ангажирање заштитарског особља за заштиту објеката и имовине или за подршку пројектним активностима?	Не
Стандард 4: Културно наслеђе		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		

⁴ Vidi [Konvenciju o biološkoj raznolikosti](#) i njen [CKartagenski protokol o biološkoj sigurnosti](#).

⁵ Vidi [Konvenciju o biološkoj raznolikosti](#) i njen [Protokol iz Nagoje](#) o pristupu i dijeljenju koristi od korištenja genetskih resursa.

4.1	активности у близини или унутар локалитета културног наслеђа?	Не
4.2	значајних ископавања, рушења, помицања земље, поплава или других промјена околиша?	Да
4.3	штетних утицаја на локације, конструкције или објекте са историјским, културним, умјетничким, традиционалним или вјерским вриједностима или нематеријалне облике културе (нпр. знање, иновације, праксе)? (Напомена: пројекти намијењени заштити и очувању културног наслеђа такођер могу имати ненамјерне негативне посљедице)	Не
4.4	промјена пејзажа и природних обиљежја од културног значаја?	Не
4.5	кориштења материјалних и/или нематеријалних облика (нпр. праксе, традиционално знање) културног наслеђа у комерцијалне или друге сврхе?	Не
Стандард 5: Расељавање и пресељење		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
5.1	привременог или трајног и потпуног или дјеломичног физичког расељавања (укључујући људе без законски признатих права на земљиште)?	Не
5.2	економског расељавања (нпр. губитак имовине или приступа ресурсима због стицања земљишта или ограничења приступа - чак и у одсуству физичког пресељења)?	Да
5.3	ризик од принудних исељавања ⁶	Не
5.4	утицаји на или промјене у аранжманима посједовања земљишта и/или имовинским правима у заједници/обичајних права на земљиште, територије и/или ресурсе?	Да
Стандард 6: Аутохтони народи		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
6.1	подручја у којима су присутни аутохтони народи (укључујући подручје утјецаја пројекта)?	Не
6.2	активности лоциране на земљиштима и територијама на које полажу право аутохтони народи?	Не
6.3	утицаја (позитивних или негативних) на људска права, земљу, природне ресурсе, територије и традиционални начин живота аутохтоних народа (без обзира на то посједују ли аутохтони народи законска права на таква подручја, налази ли се пројект унутар или изван земље и територија настањених погођеним народима или јесу ли аутохтони народи признати као аутохтони у датој земљи)? <i>Ако је одговор на питање за преглед 6.3 "да", тада се потенцијални утицаји ризика сматрају значајним и пројекат би се категоризирао као пројекат са значајним или високим ризиком.</i>	Не
6.4	непостојања културно примјерених консултација проведених у циљу постизања ФПИЦ-а о питањима која могу утицати на права и интересе, земљиште, ресурсе, територије и традиционалну егзистенцију датих аутохтоних народа?	Не
6.5	кориштења и/или комерцијални развој природних ресурса на земљиштима и територијама на које полажу право аутохтони народи?	Не
6.6	присилног исељења или потпуног или дјеломичног физичког или економског расељавања аутохтоних народа, укључујући ограничења приступа земљи, територијама и ресурсима? <i>Размотрити, и тамо гдје је прикладно, осигурати конзистентност са одговорима у оквиру претходног Стандарда 5</i>	Не
6.7	штетних утицаја на развојне приоритете аутохтоних народа како су их они дефинирали?	Не

⁶ Prinudno iseljenje se ovdje definira kao trajno ili privremeno udaljenje protiv njihove volje pojedinaca, porodica ili zajednica iz domova i/ili zemljišta u čijem su posjedu, bez pružanja i pristupa odgovarajućim oblicima pravne ili druge zaštite. Prisilna iseljenja predstavljaju grubo kršenje niza međunarodno priznatih ljudskih prava.

6.8	ризика за физички или културни опстанак аутохтоних народа?	Не
6.9	утицаја на културно наслеђе аутохтоних народа, укључујући и кроз комерцијализацију или кориштење њихових традиционалних знања и пракси? <i>Размотрити, и тамо гдје је прикладно, осигурати конзистентност са одговорима у оквиру претходног Стандарда 4.</i>	Не
Стандард 7: Рад и радни увјети		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до: (напомена: односи се на раднике на пројекту и извођаче радова)</i>		
7.1	радних увјета који нису у складу са домаћим законима о раду и међународним обавезама?	Не
7.2	радних увјета који могу ускратити слободу удруживања и колективног преговарања?	Не
7.3	кориштења дјечијег рада?	Не
7.4	кориштење принудног рада?	Не
7.5	дискриминаторних увјета рада и/или недостатка једнаких могућности?	Не
7.6	здравствених и сигурносних ризика на раду због физичких, хемијских, биолошких и психосоцијалних опасности (укључујући насиље и узнемиравање) током животног циклуса пројекта?	Да
Стандард 8: Превенција загађења и ефикасност ресурса		
<i>Да ли би пројекат потенцијално укључивао или водио до:</i>		
8.1	испуштања загађујућих материја у околиш због рутинских или нерутинских околности с потенцијалом штетних локалних, регионалних и/или прекограничних утјецаја?	Да
8.2	стварања отпада (опасног и неопасног)?	Да
8.3	производње, трговине, ослобађања и/или употребе опасних материјала и/или хемикалија?	Не
8.4	кориштења хемикалија или материјала који подлијежу међународним забранама или се постепено укидају? <i>На примјер, ДДТ, ПЦБ и друге хемикалије наведене у међународним конвенцијама као што су Монтреал Протокол, Минамата Конвенција, Басел Конвенција, Роттердам Конвенција, Стоцкхолм Конвенција</i>	Не
8.5	примјене пестицида који могу имати негативан утицај на животну средину или људско здравље?	Не
8.6	значајне потрошње сировина, енергије и/или воде?	Да

Прилог 2. Индикативна листа друштвених и еколошких активности високог ризика

Сљедеће врсте активности могу представљати потенцијално значајне и/или неповратно штетне друштвене и еколошке ризике и утицаје и опћенито би их требало категоризирати као високо ризичне. Активности високог ризика могу укључивати значајне штетне утицаје на физичке, биолошке, социоекономске или културне ресурсе, а такођер укључују активности које изазивају значајну забринутост међу потенцијално погођеним заједницама и појединцима. Такви штетни утицаји могу укључивати низ питања везаних за људска права, родну равноправност и/или одрживост животне средине. Активности високог ризика обично захтијевају израду потпуне еколошке и социјалне процјене (ЕСИА) или стратешке социјалне и еколошке процјене (СЕСА). Процјена штетних утицаја активности високог ризика – укључујући директне, индиректне, кумулативне и индуциране утицаје – мора укључивати разматрање потенцијалних ризика и утицаја унутар подручја утицаја активности.

У наставку су наведени *индикативни примјери* оних врста активности које би се опћенито требале категоризирати као високо ризичне. Међутим, коначна категоризација сваког пројекта ће зависити од природе и обима било каквих стварних или потенцијалних штетних друштвених и еколошких утицаја, што је одређено специфичностима његовог дизајна, рада и локације. Ова листа није коначна; и друге активности које овдје нису наведене могу захтијевати да буду категоризирани као високо ризичне. Потенцијални штетни ризици и утицаји могу проizaћи из пројеката који су специфични за локацију и укључују физичке интервенције („downstream - низводне” активности), као и „upstream - узводне” активности које укључују планирање, реформу политике и/или сектора и изградњу капацитета. Примјери случајева UNDP-ових пројеката високог ризика ће бити доступни у [СЕС Тоолкит](#).

Пројекти са значајним штетним друштвеним и/или еколошким утицајима

- Пројекти који могу довести до значајних штетних социјалних утицаја на локалне заједнице или друге стране погођене пројектом
- Пројекти који могу укључивати значајно расељавање и/или пресељење⁷
- Пројекти који могу негативно утицати на права, земљиште, ресурсе и територије аутохтоних народа
- Пројекти који могу штетно утицати на критична станишта
- Пројекти који могу резултирати значајним штетним утицајима на културно наслеђе
- Пројекти који емитирају значајне количине стакленичких гасова - ГХГс⁸

Пројекти повезани са отпадом и хемикалијама

- Постројења за прераду и одлагање отпада за спаљивање, хемијску обраду или одлагање опасног, токсичног или штетног отпада
- Велика постројења за одлагање отпада за спаљивање или хемијску обраду неопасног отпада
- Комунална постројења за пречишћавање отпадних вода са капацитетом већим од 150.000 еквивалент становника
- Постројења за прераду и одлагање чврстог комуналног отпада
- Интегрисана хемијска постројења, тј. она постројења за производњу твари у индустријским размјерима помоћу процеса хемијске конверзије, у којима је неколико јединица постављено једна поред друге и међусобно су функционално повезане и које служе за производњу: основних органских хемикалија; основних неорганских хемикалија; гнојива на бази фосфора, душика или калија

⁷ Значајно расељавање и/или пресељење се овдје односи на потенцијалне размјере. Пројекти који укључују физичко пресељење и/или економско расељавање опћенито се сматрају високоризичним. Међутим, тамо гдје потенцијално расељавање и/или пресељење може бити минимално, UNDP може утврдити да се његови захтеви могу испунити примјеном стандардне најбоље праксе и мјера за ублажавање без потребе за потпуном ESIA.

⁸ Праг значаја који треба узети у обзир је generalno више од 25.000 тона еквивалента CO2 годишње за укупне емисије директних и индиректних извора. Квантификација емисија треба да узме у обзир све значајне изворе емисија стакленичких гасова, укључујући изворе који нису повезани са енергијом, као што су метан и душиков оксид, између осталог.

(једноставна или сложена гнојива); основних производа за заштиту биља и биоцида; основних фармацеутских производа који користе хемијски или биолошки процес.

Активности екстракције и крчења

- Активности хватања подземних вода или схеме вјештачког допуњавања подземних вода у случајевима када годишња количина воде која се хвата или допуњава износи 10 милиона кубних метара или више
- Комерцијалне операције сјече плантажа дрвећа у индустријским размјерима.
- Сјеча великих размјера или крчење шума на великим подручјима
- Гдје плантаже дрвећа обезбјеђују сву сировину, индустријска постројења за: (а) производњу целулозе од дрвета или сличних влакнастих материјала; или (б) производњу папира и картона с производним капацитетом већим од 200 метричких тона сушених на зраку дневно.
- Екстракција тресета великих размјера
- Велики каменоломи и површински копови те прерада металних руда или угља

Пројекти који се односе на земљиште, пољопривреду, сточарство

- Велике операције мелиорације или јаружања мора
- Примарна пољопривреда или пошумљавање великих размјера, рефорестација или афорестација која укључује интензивирање, промјену намјене земљишта или конверзију природних станишта, приоритетних карактеристика биодиверзитета и/или критичних станишта
- Индустријска постројења за производњу целулозе од дрвета или сличних влакнастих материјала или производњу папира и картона
- Велика постројења за интензиван узгој перади или стоке
- Постојења за штављење коже чији капацитет прераде прелази 12 тона готових производа дневно

Велики инфраструктурни пројекти (изградња и/или проширење)

- изградња аутопутева, брзих путева и пруга за жељезнички саобраћај; аеродрома; нових саобраћајница са четири или више трака; преусмјеравање и/или проширење постојећих путева како би се добиле четири или више трака од 10 километара или више у континуираној дужини.
- Велике морске и ријечне луке, као и унутрашњи пловни путеви и луке за саобраћај на унутрашњим пловним путевима; трговачке луке, пристаништа за утовар и искрцај повезана с копном и вањске луке (осим трајектних пристаништа)
- Велике бране и сложене бране⁹ и друге акумулације дизајниране за задржавање или трајно складиштење воде, укључујући, на примјер, за хидроелектране, водоснабдијевање за наводњавање или опћинско водоснабдијевање и друге сврхе, те контролу поплава.

Велики пројекти у области енергетике и горива, укључујући пријенос/транспорт (изградња и/или проширење.)

- Рафинерије сирове нафте
- Термоелектране и друга постројења за сагоријевање (с топлинском снагом од најмање 300 мегавата)
- Екстракција нафте и природног плина у комерцијалне сврхе
- Постојења за складиштење нафте, петрохемијских или хемијских производа
- Цјевоводи, терминали и пратећи објекти за велики транспорт плина, нафте и хемикалија
- Изградња високонапонских надземних, подземних и подморских електроенергетских водова
- Велика вјетроенергетска постројења за производњу енергије (вјетроелектране)

Остало

- Развој туризма и малопродаје великих размјера.

⁹ Велике бране су дефиниране као оне висине 15 метара или више. Сложене бране су оне висине између 10 и 15 метара које представљају посебну сложеност дизајна, укључујући неуобичајено велике захтјеве за управљање поплавама, положај у зони високе сеизмичности, темеље који су сложени и тешки за припрему или задржавање токсичних материјала.